

LA VASKA PATROLANDO

Laŭ la maniero ke la nazioj, hodiaŭ mem, neas la ekzistadon de ekstermigintaj kampoj, en kiuj estis masakritaj milionojn da judojn, ciganojn kaj komunistojn, de maniero identa je disfaldita modo, kiel la sionista ŝtato de Israelo, kiam ne rekonas la historian ekzistadon de la Palestina popolo, tiel la terorista ŝtato de Hispanio, rifuzas la kulturan identecon kaj la rajtojn de la Vaska popolo. Estas ke, se ne ekzistus la ekstermigaj kampoj, kiel povus la judoj elmontrigi la nazian rasismon?

Se la Palestina estas eventaĵo, kiel povas la Palestina popolo plende protesti pri siaj grundoj? Ĉu la Eŭska Herio (vaska lando) estas fikcio? Kiel iu povas reklami sian propran Vaskan Landon?

Iom pri historio

La multaj etnoj, kiuj travivis sur la duoninsulo Iberio formigis fandilon da kunvivantaj popoloj, kiuj dum multaj jarcentoj sin evolvigadis je paco, kun siaj propraj kutimoj plene da buntaj tradicioj kaj folkloroj, ĝis kiam ekaperis sur la teatra scenejo de la duoninsulo Iberio, la ungegoj de la uzurpigaj gereĝoj de Kastilio-Aragono, kiu en 1512 sin alpropigis de la pli antikva Iberia etno, la Vaska popolo.

Multaj jarcentoj antaŭ Kristo, jam la Iberoj, estis sur la duoninsulo. Tiu ĉi popolo, la iberoj, kvankam ne lertaj terkulturistoj, jam sciis elfosigi la metalojn por elabori siajn proprajn armilojn. Estis laborema popolo de ordinaraj kutimoj; kies denaskdeveno oni ĝin juĝas, rekte, de la Vaska popolo.

Je necerta epoko, la duoninsulon Iberion invadis, elvenintaj tra la Pirineaj montaroj,

la Keltoj, kiuj post kelkaj jaroj da bataloj inter Keltoj kaj Iberoj sinkunfandiĝis je la Keltiberoj. Tiu ĉi popolo, kiu sukcesis je grado, relative rapida ai la antaŭenigita civilizacio, kaj kune kun la Kantabroj, Asturianoj, Vaskoj, Galaikoj, kaj la Luzitanoj al Okcidento formigis la verajn etnoj kiuj konstituis la duoninsulon Iberio.

Aliaj popoloj pli antikvaj daŭre sin starigis sur la sablobordoj kĵuj ĉirkaŭas la duoninsulon Iberio, celinte la negocadon, kun la enloĝantoj. Ili estis: la Fenicioj, Grekoj kaj Kartagoj. Tamen, estante la Kartagenoj pli povaj, post la renverso de Fenicioj kaj Grekoj, la Kartagenoj, pretendis sin alproprigi de la duoninsulo. La Keltiberoj, dum multaj jaroj batalis kontraŭ la kartagenoj. Sed jam lacegaj antaŭ tioma batalado kaj pro timo je la malvenko, alvokis la Roman Imperion je sia helpo. Tion sendube faciligis, al la Imperio pri la mastrumado de la duoninsulo. Tiel la Roma Imperio, pligrandigas sian teritorion. Tamen, sin trovis kun la fera rezistado de la luzitanoj!

La luzitana popolo, estis tiom lertaj por la armado da insidoj, kiel eltrovi tiun de siaj malamikoj. Ili estis viglaj kaj rapidemaj kiel, estas ĝenerale, la montaranoj, nur la romanoj povus ilin venki per la perfido.

Tiu ĉi popolo, lokita sur Herminiaj Montaroj (Portugalio), kiu restas inter la riveroj Douro kaj Tejo kaj la Atlantiko okcidente. La ruza (romana generalo) per mensogoj kaj promesoj de la Luzitanoj, ke ili deponu la armilojn, ĝuste antaŭ la batala konfrontado, poste, li praktikis sur ilin hororan mortigadon.

Viriato, heroa luzitano, humila bestgardisto sur la Herminiaj montaroj, post estrinte ĉiujn, kiuj sin forsavis en tiu batalo en 149 A.K. antaŭ la kanajlaĵo de Galba, Viriato dum la jaroj puntrudis malvenkojn sur malvenkoj, ĝis kiam Cepiono (roma generalo) subaĉetis al du el la subuloj de Viriato, kiuj lin mortigis, dum lia ripozo en sia dormotendo (en la jaro 139 A.K.).

En la V-a jarcento barbaraj nordaj popoloj: Alanoj, Suevoj ka) Vandaloj, kiuj invadis Galion, trairis la Pirinejan Montaron kaj praktikis en ia duoninsulo la plej grandan dezertigon. Malantaŭ ili alvenis aliajn barbarojn, la Vizigotoj, kiuj sukcesis estrigi la tutan duoninsulon. La Vizigotoj estis malpli barbaraj, ol la aliaj invadintoj, kiuj fine sin konvertis al katolicismo.

La estrado de Vizigotoj, nemulte daŭris. Ĉar en la jaro 771 la Araboj trairante la Gibraltaran marokolon venkis la gotojn je la batalo de Guadalete, estrigis la tutan duoninsulon, escepte en la kaŝangulo de l'Asturiaj montaroj kie sin rifuĝis Pelaĝo. Pelaĝo, gota princo, iom post iom reprenis iajn teritoriojn, al la Maŭroj, larĝigante la limojn de sia teritorio.

Komencinte la rekonkeron kiun daŭris ok jarcentojn, Pelaĝo iom post iom, estis repreninte iajn teritoriojn, al la araboj, kaj siaj posteuloj, gajninte ĉiam pli da teritorio al la malamiko, per intensaj bataloj.

Tiu ĉi rakonto celas la diskonigon de la aroganta obstineco de la katolika Hispanio, kiu de 1512, dum preskaŭ 500 jaroj, daŭre subpremis la Vaskan popolon. La Antikva Kastilio-Aragono delonge sinarogas la estrigadon de la duoninsulo Iberio, kaj forgesas ke, ĝi apenaŭ (laŭ la prahistorio de Iberio) donas vivsignojn, post

la reĝeco de la Katolikaj Gereĝoj, dum la Vaskoj, estis la unuaj, kiu situis sin, en duoninsulo kaj estis: la Vaskoj Keltiberoj, la nuraj kiuj rezisfis la invadadojn de la nordaj Barbaroj, la Araboj kaj Romanoj.

*Jose Do Nascimento Marques
Av. 19 nro 666 (garage A)
1900-La Plata-BA*

JOSÉ N. MARQUES

Mia kara José Marques do Nascimento estis la esperantisto kiu mi ŝatus esti koninta kiam mi interesiĝis pri esperanto en mia naskiĝ urbo La Plata, apud la jaro 1.960. Eble li estus antaŭpuŝante mian esperantiĝon tridekjaroj!

Mi nur sciis pri li tridek jaroj poste, kiam mi jam estis esperantisto. Kaj interŝanĝis korespondadon, mi donacis al li materialon kaj vidbendon, kaj li sendis al mi verkojn.

Mi konis lin persone nur poste, en la jaro 1.999, en kiu eble estis la unuan e-kunsido de la urbo, registrita en la foto kune kun samideano Maurício. Mi promesis verki artikolon pri esperanto por la loka ĵurnalo, por ke ne plu okazu ke interesato pri esperanto en la urbo restu sen scii pri samideano. Mi ne realigis mian promeson ankoraŭ, bedaŭrinde. Restas en la urbo almenaŭ samideano Javier Valli, mi esperas ke li prenu la flagon lasita de José, kaj daŭru la ĉeeston de nia kara lingvo en mia kara naskiĝurbo.

Mi telefonis al José en Maio 2.004, kaj poste li sendis al mi leteron fine de Junio 2.004, ke mi legis nur revenante el Argentino en Agosto 2.004. El la letero mi kopias lian resuman biografion de la komenco de lia vivo (oni diras la homo senti kiam la morto estas proksima) kaj la artikolo ke, li

plendas, plurajn e-revuon ne akceptis publiki (ĉu pro aserti ke la hispana gubernio estis terorista?) inkluzive Brazila Esperantisto.

Ĉar mi scias pri la malfacilo havi akceptadon de artikolojn en e-revuoj (historio ke mi rakontos en alia paĝo) inkluzive en BE, mi tuj decidis publiki la artikolon, tie ĉi sube.

RESUMA BIOGRAFIO DE JOSÉ N. MARQUES

José do Nascimento Marques skribis:

Mi fariĝis Esperantiston je la 15a jaraĝon en 1936 post la perforto de la P.D.E. de la klerika-faŝista diktaturo de Salazar en Portugalio. Mi ne naskiĝis en Barejro, mi naskiĝis en Galveias negranda vila lokita en la provinco Aletejo, distrito Portalegre.

Post la unua klasa lernado mia patro portis min al Barejro lokita en la maldekstra bordo de l'rivero Tejo antaŭ Lisbono al la hejmo de pliĝa fratino mia en Barejro.

En Barejro mi homiĝis, kaj en ĝi mi estis edukita en la ŝipkonstruejo kie mi eklaboris de 13 jaroj kaj sur stratoj estis lerninta la A.B.C. de l'klasa-laboristaro (hodiaŭ jam forgesita ĉe la Eŭropa laboristaro).

Mi aldonas:

Li forlasis Portugalion persekutita de la terura diktatorado de Salazar, kiu tiom da esperantistoj kaj liberpensuloj mortigis, same kiel Francisco Franco poste faris, sub la silento de la okcidentaj nacioj. 50 jaroj de diktatorado, estas rekordo kiun multaj diktatoroj envias.

Jozefo Lunazi